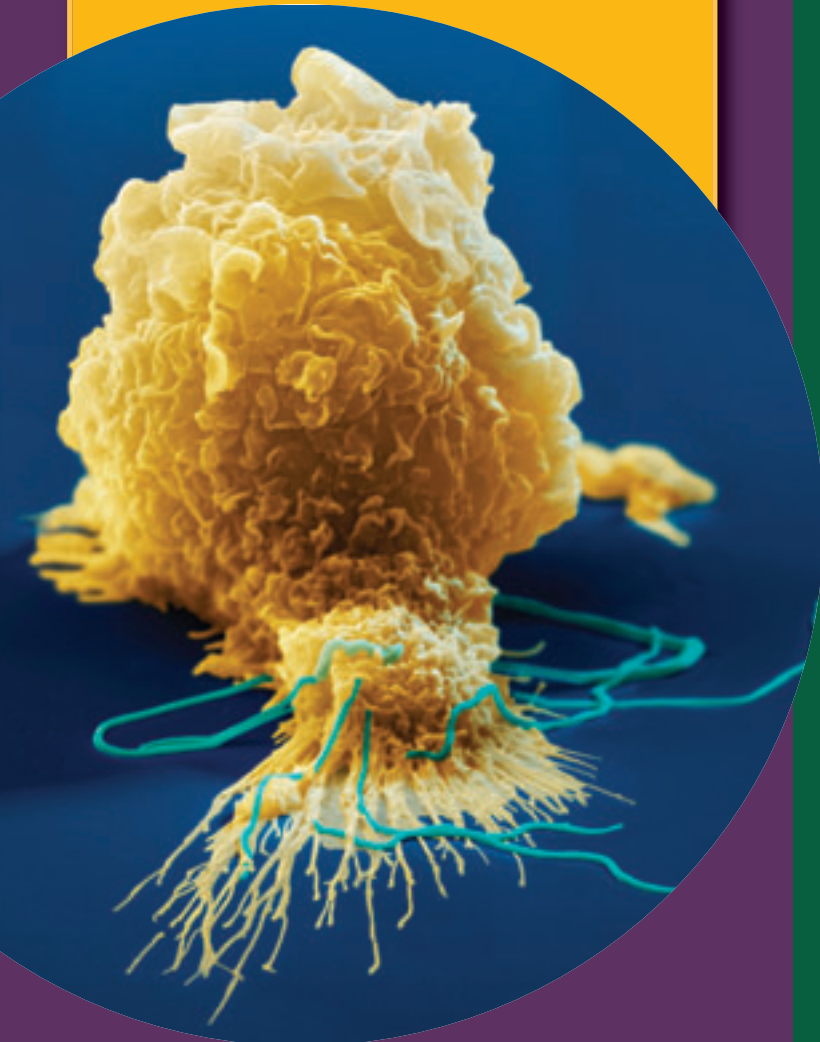

A'dan Z'ye Vücudumuz

Akyuvarlar

Akyuvarlar, vücudumuzu yabancı maddelere ve mikroplara karşı korur. Farklı görevlere sahip pek çok akyuvar çeşidi vardır. Bazı akyuvar hücreleri, bakterileri yakalayıp içine alır ve sonra da yok ederler. Aşağıdaki fotoğrafta bir akyuvar hücrecini (turuncu) bakterileri (mavi) yakalarken görüyorsunuz. (Bu fotoğraf, özel bir renklendirme yöntemi kullanılarak elde edildiğinden, akyuvar ve bakteri hücreleri gerçek renklerinde değildir.)

Beyincik

Beyincik, kafatasımızın arkasında, beynimizin altında bulunur. Dengemizi koruyabilmemizi, düzenli ve uyumlu hareketler yapmamızı sağlar. Beyinciğimiz olmasaydı, top oynamak, yürümek ya da ip atlamak gibi işleri yapamazdık.

Cenin

Cenin, henüz anne karnında bulunan bebeğin adıdır. Bu bebek, doğmadan önce anne karnında çeşitli gelişim aşamalarından geçer. Başlangıçta anne ve babanın üreme hücreleri birleşir ve "zigot" adı verilen bir hücre oluşur. Bu hücre, sürekli olarak çoğalır. Bunun sonucunda da minik bir bebek oluşur. Bebek, anne karnında sıvı bir kesenin içinde korunur. Besinini göbek kordonu aracılığıyla annesinden alır. Anne karnındaki bebek, dışarıdaki sesleri duyabilir, parmağını emebilir, hıçkırabilir.

Çene

Çene, ağızımızı destekleyen ve yiyecekleri çiğnememizi sağlayan kemiklerin adıdır. Kemikler diyoruz, çünkü aslında çenemiz iki bölümden oluşur: Üst çene ve alt çene. Her iki çenemiz de yukarı-aşağı hareket edebilir. Ayrıca alt çenemiz yanlara da hareket edebilir.

DNA

DNA, hücre çekirdeğinde bulunan iplik benzeri bir yapıdır. Saçımızın, gözlerimizin rengi, boyumuzun uzunluğu gibi pek çok özelliğimiz DNA'da bulunan "şifreler" sayesinde belirlenir.

Eklem

Eklem, iki ya da daha fazla kemiğin birbirine dokunduğu yerdir. Eklemlerimiz, farklı hareketleri kolaylıkla yapabilmemizi sağlar. Ancak kafatasımızda bulunan eklemlerimiz hareket etmez.

Göbek deliği

Göbek deliği, karnımızın ortasında bulunan çukur bölgenin adıdır. Göbek deliğimiz, doğduğumuzda "göbek kordonumuzun" kesilmesiyle oluşur. Göbek kordonu, yalnızca anne karnındayken sahip olduğumuz bir yapıdır. İçindeki damarlar aracılığıyla anneden bebeğe oksijen ve besinler aktarılır. Ayrıca bebeğin vücudunda oksijen kullanıldıktan sonra açığa çıkan karbondioksit ve besin artıkları da yine göbek kordonu aracılığıyla anneye aktarılır.

Ğ

Çizim: Pinar Büyükgöral

Folikül

Folikül, tüy köklerimizi saran kese benzeri bir yapıdır. Tüylerimiz, bu yapının içinde büyür. Yukarıda kirpiklerimizin çok büyük ve özel olarak renklendirilmiş bir fotoğrafını görüyorsunuz. Kirpikler yeşil renkte görünenler. Deri, grimsi bir renkte görünüyor. Foliküllerse kirpiklerin içinden çıktığı koyu renkli bölümler.

Hormonlar

Hormonlar, vücudumuzda doğal olarak üretilen ve birçok olayın gerçekleşmesinde rol oynayan özel kimyasal maddelerdir. Örneğin, "büyüme hormonu"! Bu hormon, beynimizde bulunan "hipofiz bezi"nde üretilir ve kan aracılığıyla tüm vücuda yayılır. Hücrelerimizin çoğalmasını ve buna bağlı olarak da kollarımızın, bacaklarımızın, boyumuzun uzamasını sağlar. İşin ilginç yanı, büyüme hormonu uyku sırasında salgılanır.

İşığa duyarlı hücreler

İşığa duyarlı hücreler, gözlerimizde ağtabakada (retina) bulunur. Bu hücrelerin üzerine ışık düştüğünde uyarılırlar ve beyne uyarı gönderirler. Bu sayede renkleri görürüz, ışığın şiddetini algılarız. Bu hücreler, "çubuk" ve "koni" hücreleri olarak iki çeşittir. Özel olarak renklendirilmiş bu fotoğrafta, açık renkli ve uzun görünenler çubuk hücrelerdir. Bunlar, karanlıkta görmemizi ve gri tonları algılamamızı sağlar. Sarımsı renkte görünenlerse koni hücreleridir. Bunlar da renkleri algılamamızı sağlar.

İdrar kesesi

İdrar kesesi, karın bölgemizin altında bulunan bir organdır. Böbreklerimizden süzülen idrar dışarı atılmadan önce burada depolanır. Çok esnektir, böylece idrar biriktikçe genişleyebilir.

Jelatinimsi madde

Jelatinimsi madde, göz merceğimizle ağtabaka (retina) arasındaki boşluğu dolduran saydam bir sıvıdır. Bu sıvı, ışığın iletiminde rol oynar. Ayrıca göz merceğinin arkasına destek de sağlar.

Kalp

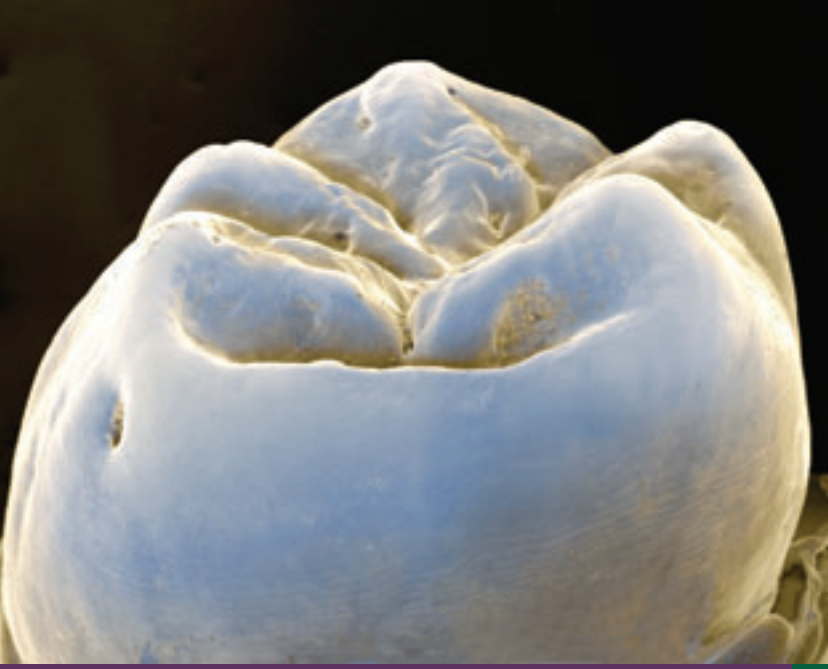
Kalp, kanı vücudumuza pompalayan organdır. Yaklaşık bir yumruk büyüklüğündedir ve kendiliğinden kasılma özelliğine sahiptir. Akciğerimizin sağ ve sol bölümlerinin arasında, hafifçe sola yakın bir yerde bulunur. Akciğerimizin sol yarısının, sağ yarısından biraz küçük olmasının nedeni de budur. Kalbimiz dakikada 60 - 80 kez atar. Heyecanlandığımızda ya da koştuğumuzda bu sayı dakikada 200'e kadar çıkabilir.

Lenf düğümü

Lenf düğümü, "lenf bezi" olarak da bilinir. Vücudumuzun pek çok yerinde bulunur. Lenf düğümü, "lenfosit" adı verilen akyuvarlardan çok sayıda içerir. Böylece bir mikrop süzme makinesi gibi iş görür. Bu nedenle lenf düğümlerimizin şişmesi, vücudumuzda mikroplara karşı bir savaş olduğunun göstergesidir. Boğazımızda bulunan bademciklerimiz de bir lenf düğümüdür.

Mine tabakası

Mine tabakası, dişimizin dış yüzeyini örten tabakadır. Bu tabaka, vücudumuzdaki en sert yapıdır. Bu fotoğrafta azı dişimizi yakından görüyorsunuz. Dişin tepesinde bulunan girinti ve çıkıntılar yiyecekleri parçalamamızı kolaylaştırır.

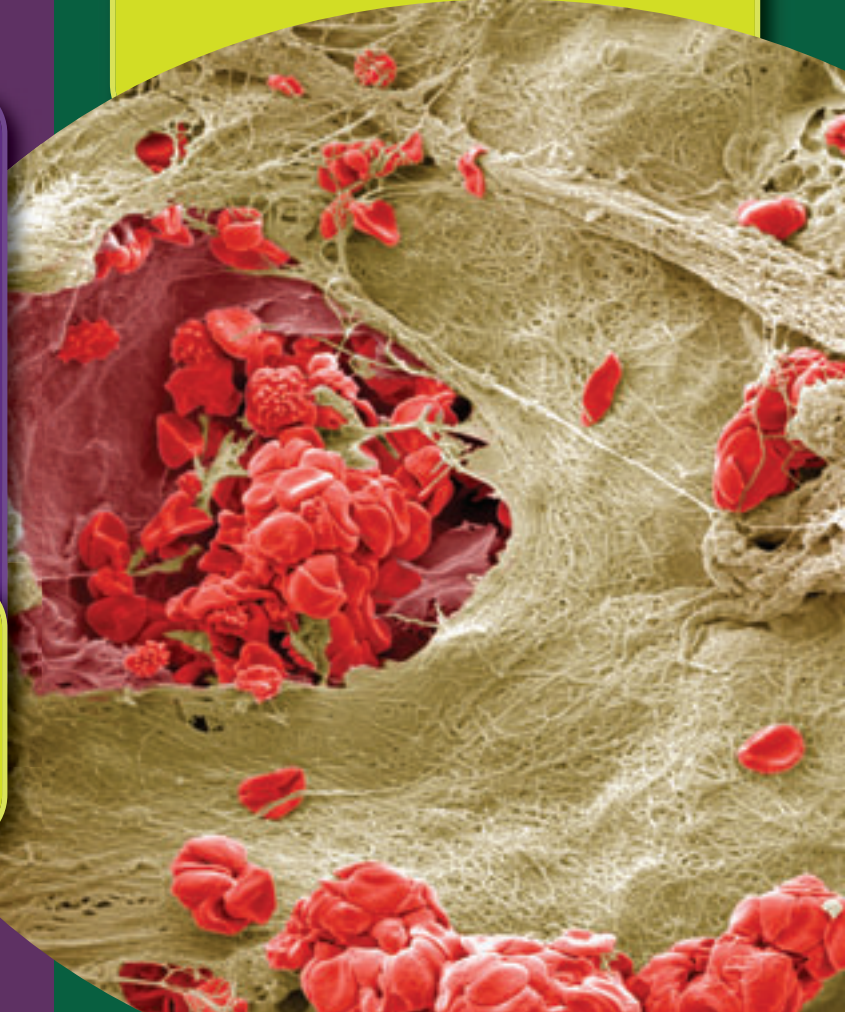

Östaki borusu

Östaki borusu, orta kulaktan boğaza uzanan bir borudur. Kulak zarımızın üzerindeki basıncı dengelemeye yarar. Yüksek bir yere çıkarken ya da uçakta uçarken çevremizdeki basınç değişir. Kulaklarımızda bir rahatsızlık hissederiz. Ardından normalde kapalı olan östaki borusu basıncı dengelemek için açılır ve "pıt" diye bir ses duyarız. Bu tip durumlarda ağızımızı açmak, esnemek ya da sakız çiğnemek de östaki borumuzun açılmasını sağlar.

Pıhtı

Pıhtı, derimiz yaralandığında oluşur. Yaralanma sonucunda kan derimizin dışına çıkar. Kanda "fibrin" adı verilen iplikçik benzeri bir madde oluşmaya başlar. Fibrin iplikçikleri, alyuvarları ağ gibi sararak aşağıdaki fotoğrafta gördüğünüz gibi bir araya getirir ve pıhtı oluşumunu sağlar. Bu da kan kaybını önler.

Nefron

Nefron, kanı süzme görevi gören ve böbreğin en küçük birimi olan filtrelere verilen addır. Böbreğimiz milyonlarca nefrondan oluşur. Nefronlar, kanı süzerek vücudumuzdaki fazla ya da zararlı maddelerin kandan ayrılmasını sağlar. Vücudumuzun sıvı-tuz dengesini korumada da önemli rol oynarlar.

Omurga

Omurga, vücudumuzun dik durmasını sağlar. Otuzüç omurdan oluşur. Omurga, ortasındaki boşluk boyunca uzanan omuriliğin zarar görmesini de önler.

Ribozom

Ribozom, hücrelerimizde bulunan organellerden biridir.

Vücudumuzun temel yapıtaşlarından biri olan proteinlerin yapımında rol oynar. Proteinler, büyüme ya da zarar gören dokuların onarımı gibi pek çok olayın gerçekleşmesini sağlar.

Şakak lobu

Şakak lobu, beynimizin bölümlerinden biridir. Konuşma, işitme ve bellekle ilgili çeşitli görevleri yerine getirir.

Ter gözeneği

Ter gözeneği, terimizin vücut dışına atılmasını sağlayan minik bir deliktir. Ter bezlerinde oluşan ter bu gözeneklerden dışarı atılır. Ter gözenekleri, çeşitli büyüklüklerde ve biçimlerde olabilir. Bu deliklerin çevresinde pulcuklar halinde görünenler deri hücrelerimizdir. Yukarıdaki fotoğrafta bir ter gözeneğini görüyorsunuz.

Uyluk kemiği

Uyluk kemiği, vücudumuzdaki en uzun ve en güçlü kemiktir. Kalça ve diz arasında yer alır.

Üzengi kemiği

Üzengi kemiği, orta kulağımızda bulunan üç kemikten biridir. Diğerlerinin adları da "çekiç" ve "örs"tür. Üzengi, çekiç ve örsle birlikte sesi oluşturan titreşimlerin iç kulağa iletilmesinde rol oynar. Bir pirinç tanesinden bile daha küçüktür ve vücudumuzun en küçük kemiğidir. Aşağıdaki fotoğrafta üzengi kemiğini görüyorsunuz.

Villus

Villus, incebağırsağımızın iç yüzeyini kaplayan parmak benzeri minik çıkıntıların adıdır. Villuslar, sindirim sonucuna açığa çıkan besin maddelerinin kana geçmesini sağlar. Ayrıca özel bir madde salgılayarak incebağırsağımızın iç yüzeyinin kayganlaşmasını sağlar. Böylece yiyecekler incebağırsağımızda kolayca ilerler.

Yüz kasları

Yüz kasları, yemek yeme, konuşma gibi işleri yapmamızı sağlar. Ayrıca duygularımızı belli etmemize de yararlar. Bir gülümseme sırasında 5 - 50 çift arasında yüz kasımız kasılabilir.

Zekâ

Zekâ, bir insanın düşünme, akıl yürütme, öğrenme, plan yapma ve sorun çözme gibi becerilerinin tümünü anlatan bir sözcüktür. Zekâmız, yaşamımızın ilk iki yılında en hızlı gelişir.

Zuhal Özer

Fotoğraflar: Visual Photos

Yazımızın hazırlanmasına katkılarından dolayı Dr. Sami Ulus Çocuk Hastanesi Çocuk Ürolojisi Bölümü'nden Doç. Dr. M. Ferda Şenel'e teşekkür ederiz.

Kaynak:

<http://www.kidshealth.org>